

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

F.Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanası

Uşaqların maraq dünyasında əlamətdar tarixi günlər

**F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının elmi metodika
şöbəsi tərəfindən uşaqlar üçün maraq kəsb edən əlamətdar tarixi
günlərə həsr olunmuş metodik vəsait**

Bakı – 2016

Tərtibçi

Təranə Hacıyeva

Redaktor:

Səməd Məlikzadə

**İxtisas redaktoru
və buraxılışa məsul:**

Şəhla Qəmbərova
Əməkdar Mədəniyyət işçisi

Uşaqların maraq dünyasında əlamətdar tarixi günlər:
metodik vəsait/ tərt. ed. T.Hacıyeva, red. S.Məlikzadə, ix. red.
və burax. məsul Ş.Qəmbərova. F.Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanası. – Bakı, 2016. – 62 s.

©F. Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası, 2016.

Tərtibçidən

Müasir dünyada uşaqların maraqlı dünyasına aid olan bir çox əlamətdar tarixi günlər qeyd edilir. Belə günlərin qeyd olunmasını ölkəmizdə də ənənəyə çevirmək üçün F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası metodik vəsait hazırlamışdır. Bu işdə başlıca məqsədlərdən biri kitabxanalarda həmin tarixi günlərlə bağlı keçiriləcək tədbirlər haqqında məlumat verməkdir.

Vəsaitdə aşağıdakı mövzular qeyd olunur: 17 yanvar - Beynəlxalq Uşaq İxtirası Günü, 14 fevral- Beynəlxalq Kitabbağışlama Günü, 21 mart- Beynəlxalq Kuklaçı Günü, 2 aprel- Beynəlxalq Uşaq Kitabı Günü, 29 aprel- Beynəlxalq Rəqs Günü, 4 aprel- Beynəlxalq İnternet Günü, 23 aprel - Ümumdünya Kitab və Müəllif Hüquqları Günü, 6 aprel- Beynəlxalq Cizgi Filmləri Günü, 22 aprel- Beynəlxalq Yer Günü, 3 may- Beynəlxalq Günəş Günü, 1 iyun- Beynəlxalq Uşaqları Müdafiə Günü , eyni zamanda Ümumdünya Süd Günü, 11 iyul - Beynəlxalq Şokolad Günü, 30 iyul- Beynəlxalq Dostluq Günü, 9 sentyabr- Ümumdünya Nöqtə Günü, 30 sentyabr - Beynəlxalq Dəniz Günü.

Bu metodik vəsaitdə hər bir əlamətdar günün yaranması haqqında məlumat verilir, həmin tarixlərlə əlaqədar keçiriləcək tədbirlərə dair nümunələr təqdim olunur. Vəsaitdən məktəblərdə, gimnaziya və liseylərdə, uşaq kitabxanalarında istifadə oluna bilər.

Beynəlxalq Uşaq İxtirası Günü

Təqvim üzrə qeyd olunacaq ilk gün Beynəlxalq Uşaq İxtirası Günüdür (Kid Inventors Day). Bu gün hər il yanvarın 17-də qeyd olunur.

Sivilizasiyamızın bütün tarixi boyu insan hər zaman nəyisə kəşf və ixtira etmişdir. Lakin bəzi ixtiraçılar buna erkən yaşlardan başlamışlar. Məhz belə balaca ixtiraçıların şərəfinə də hər il yanvarın 17-də Beynəlxalq Uşaq İxtirası Günü qeyd olunur.

Biz adətən alimlərin ağına heyran olmağa alışmışıq. Amma bəzən uşaqlar da müdriklikləri ilə seçilir, nə isə ixtira edirlər. Gənc ixtiraçıların istedadına həsr olunmuş bu gün uşaqlara, onların fikirlərinə, yaradıcılığına daha çox diqqət ayırmağa sövq edir. Çünki bəzi hadisələr göstərir ki, onların arasında nəhəng ixtiraçılar yetişə bilər.

Bu əlamətdar günün 17 yanvarda qeyd olunması təsadüfi deyil. Həmin gün Bencamin Franklin anadan olmuşdur. O, Amerika Birləşmiş Ştatları tarixində ən görkəmli insanlardan biridir. B. Franklin həm dövlət xadimi, həm də alim, ixtiraçı, jurnalist və diplomat olmuşdur. 12 yaşında olarkən o, üzgüçülükdə istifadə olunan qol üçün üzgəcləri ixtira etmişdir. Franklin böyüdükdən sonra da ixtiraçılıqla məşğul olmuş, yellənən kreslo, barıtın elektrik qığılcımı ilə partladıla biləcəyini və s. ixtira etmişdir.

İnsanların beyninə dahiyənə fikirlərin necə gəldiyini alimlər izah edə bilmirlər. Həmçinin böyüklərin ağına gəlməyən fikirlərin uşaqların ağına gəldiyini də izah etmək mümkün deyil. Alyaskanın bayrağı, çöp üzərində dondurma, su

xizəkləri, Brayl şrifti... bütün bunları kim ixtira edib? Məhz uşaqlar! Hər il 500 mindən çox uşaq və yeniyetmə müxtəlif kompyuter oyunları, robot və texnikalar yaradırlar. Təbii ki, onların sayı gələcəkdə daha çox olacaq. Odur ki, 17 yanvar – Beynəlxalq Uşaq İxtirası Günü, yaxud Gənc İxtiraçılar Günü kimi qeyd olunmağa layiq bir gündür. *Bu əlamətdar günlə bağlı kitabxanalarda bir sıra tədbirlər keçirilə bilər.*

Kitabxanada bu günlə bağlı kitab və şəkillərdən ibarət sərgi

təşkil etmək olar. Sərgidə aşağıdakı başlıqlardan istifadə etmək məqsədəuyğundur: “İxtira etmək uşaqlara xas xüsusiyyətdir”, **“Bu günün balaca ixtiraçıları – gələcəyin dahiləri”**, “Dünyanı dəyişdirən balaca ixtiraçılar” və s. Aşağıda sizi sərgi nümunələri ilə

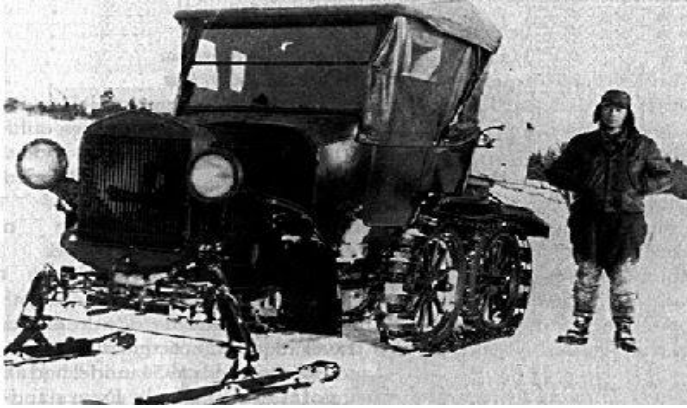
tanış edirik. Alyaskanın bayrağı. 1926-cı ildə 13 yaşlı Amerikalı yeniyetmə Benni Benson tərəfindən yaradılmışdır.

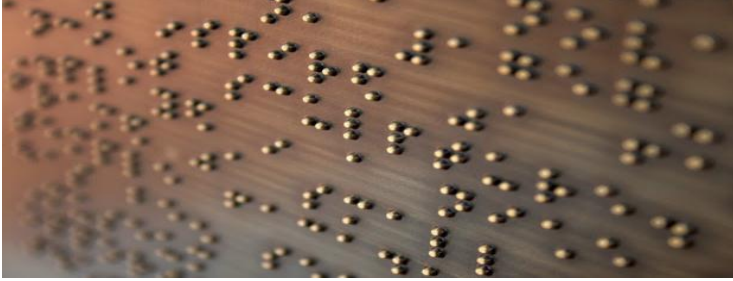
15 yaşlı amerikalı Çester Qrinvud 1873-cü ildə soyuqdan qoruyan qulaqcıqlar ixtira etmişdir.

Məlumata görə, qarda yerişən ilk maşını 1922-ci ildə 15 yaşlı kanadalı Jozef-Arman Bombardye ixtira etmişdir.

Meyvəli buzu və taxta çöp üzərində dondurmanı ilk dəfə 11 yaşlı amerikalı Frenk Epperson icad etmişdir.

Gözdən əlillərin yazıb-oxuması üçün Brayl əlifbasını 1824-cü ildə 15 yaşlı fransız Lui Brayl ixira etmişdir.

İlk dəfə plastilin, divar kağızları üçün yapışqan istehsal edən Kleo Makvikerin nəvəsinin sayəsində icad olunub. Balaca qızcığaz babasına onunla oynamaq istədiyini dedikdə, K.Makviker ona lazımı qatqılar, rəng əlavə etmiş, zərərli

maddələri isə xaric etmişdir.

Amerika məktəbli Cek Andraka 15 yaşında mədəaltı vəzin erkən mərhələdə xərçəng xəstəliyinin diaqnostikası üçün test-sistemin prototipini yaratmışdır. Bu test hazırda mövcud olanlardan 168 dəfə sürətli və öz analoqlarından 26 min dəfə ucuz, həm də 100 faiz dəqiqdir.

Beynəlxalq Kitabbağışlama Günü

Beynəlxalq Kitabbağışlama Günü (International Book Giving Day) fevralın 14-də qeyd olunur. Təqvimdə ən gənc bayramlardan olan bu gün, uşaqlara kitab bağışlayan və onlarda kitaba məhəbbət oyadan bütün insanları birləşdirir. Bu bayram 2012-ci ildə ABŞ-da məşhur Delightful Childrens Books uşaq kitabı saytının qurucusu Emmi Brodmurun təşəbbüsü ilə yaradılmışdır. Bu ideyanı ona balaca oğlu vermişdir. O, anasından soruşmuşdur ki, niyə insanların bir-birinə kitab bağışladığı xüsusi gün yoxdur. E. Brodmur öncə internetdə müxtəlif insanlara bu təşəbbüsdə iştirak etmələrini təklif etmişdir. Bu təşəbbüs az müddətdə bütün dünyada dəstək qazanmış, ona çoxlu insanlar qoşulmuşlar. Bu əlamətdar günün yayılmasında məşhur müəlliflərin, bloqerlərin və uşaq

yazıçılarının dəstəyi böyük rol oynamışdır. Hər il minlərlə həm oxunmuş, həm də yeni kitablar dünyanın bütün istiqamətlərinə yola düşür və uşaqlarda kitaba məhəbbət, böyüklərdə isə bağışlamaq, hədiyyə etmək, bölüşmək sevinci yaradır.

F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası uşaqlar və kitablarla bağlı günlərin qeyd olunmasına xüsusi önəm verir. Bu əlamətdar gündə isə həm kitablar, həm də uşaqlar iştirak etdiyi üçün, xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Belə bir günün qeyd olunması üçün uşaq kitablarından, kitabı, mütaliəni təbliğ edən vəsaitlərdən istifadə olunması ilə sərginin qurulması məqsəduyğundur. Sərgini aşağıdakı başlıqlar altında qurmaq olar: “Ən gözəl hədiyyə kitabdır”, “Kitab bağışlayaq, dost qazanaq”, “Ən qiymətli sərvətimizi – kitablarımızı bir-birimizlə bölüşək”, “Yaxşı kitab ömürlük dostdur” və s.

Sərgdə kitabı, mütaliəni təbliğ edən aforizmlərdən istifadə etmək olar.

Kitab – insanın özünün öz üzərində yüksəlməsinə imkan verir.

*Andre Morua,
fransız yazıçısı*

Kitab – bizi dolduran, lakin özü boşalmayan qabdır.

*A.Dekursel,
fransız yazıçısı*

Dünyada ən yaxşı kino zalı beyindir və sən bunu yaxşı kitab oxuyarkən anlayırsan.

*Ridli Skott,
ingilis rejissoru və ssenaristi*

Kitab olmayan ev, ruhsuz bədən kimidir.

*M.T.Siseron,
filosof*

Yalnız heç nə oxumayan, heç nə haqqında düşünmür.

*D.Didro,
fransız yazıçısı*

Kitab oxumaqdan əl çəkmək, düşünməyi dayandırmaq deməkdir.

*M.F.Dostoyevski,
rus yazıçısı*

Kitabxanalarda bu günlə bağlı uşaqlar arasında viktorina keçirilməsi də yaxşı olar. Sorğu üçün aşağıdakı sualları təqdim edirik:

1. Müstəqil şəkildə oxuduğunuz ilk kitab hansı olub?
2. Ən çox sevdiyiniz kitabınızı dostunuza bağışlayarsınız mı?
3. Hansı kitabların sizə hədiyyə kimi verilməsini istərdiniz?
4. Şəxsi kitabxananızı qurarkən orada hansı mövzularda kitabların olmasını istərdiniz?
5. Kitab bağışlamaq imkanınız olsaydı, ilk öncə kimlərə kitab bağışlardınız?

Beynəlxalq Kuklaçı Günü

21 mart – Beynəlxalq Kuklaçılar Günü (International Day of Puppetry) kimi qeyd olunur. Bütün dünyada Beynəlxalq

Kuklaçı Gününün qeyd olunması ideyası məşhur İran kukla teatrı xadimi Civad Zülfaqarihoya məxsusdur. 2000-ci ildə Maqdeburqda, Beynəlxalq Kukla Teatrı Xadimləri İttifaqının XVIII Konqresində o, bu məsələni müzakirəyə çıxarmışdır. Lakin bu bayramın keçirilməsinin yeri və vaxtı haqqında müzakirələr getsə də, məsələ həll olunmamış qalmışdır. Yalnız iki ildən sonra, UNİMA-nın Beynəlxalq Şurasının iclasında bayramın tarixi müəyyən olunmuşdur. Bütün dünyadan olan kuklaçıların bayramı ənənəsi 2000-ci ilin 21 martında yaranmışdır. Məhz həmin gündən başlayaraq kukla teatırının bütün peşəkarları və pərəstişkarları tərəfindən Beynəlxalq Kuklaçı Günü qeyd olunur. Ənənəyə görə, həmin gün kukla teatrı və yaradıcı qruplarının əməkdaşları qeyri-adi kukla tamaşaları, maraqlı görüşlər, konsertlər təşkil edirlər.

Ölkəmizdə də kuklaların, kukla tamaşalarının yaranmasının öz tarixi vardır. Kuklalar səhnədə görünəndə həmişə bayram olur. Kukla tamaşaları uşaqlara xeyirxahlığı, yaxşılıq dəyərləndirməyi və sevməyi öyrədir. Əgər kuklalar balacalar üçün bir oyun, əyləncədirsə, böyüklər üçün bir eyham, bir mesajdır. Oyuncaqlar, bir tərəfdən körpə üçün əyləncəli anlar yaradır, digər tərəfdən tərbiyəvi və çox təsirli vasitə kimi önəm daşıyır. Kukla oyunlarını üç tipə bölmək olar: kilimarası; kukla oyunu; kölgə oyunu. Kukla oyun- tamaşalarının eyni kökdən olan bir neçə forması var. Bunlardan ən geniş yayılanı “Bəbək”, “Keçəl pəhləvan”, “Maral oyunu”, “Kilimarası” qədim kukla oyunlarındanır. İllər ötdükcə mədəniyyətin hər bir sahəsi kimi kukla teatrı da inkişaf edir. Xalqımız ta qədimdən təbii vasitələrdən istifadə olunmaqla kuklalar düzəlmiş, xalq oyunları təşkil etmişdir. Min illər boyu azərbaycanlıların yaşadıkları geniş ərazidə kukla oyunları da

yayılb. Bu oyunlar üçün kukla- düzəldənlər oyuqçular adlanıblar.

Azərbaycanda körpə balaların kuklalarla əsas görüş ünvanı Abdulla Şaiq adına Kukla Teatrıdır. Kukla Teatrında həm milli, həm də dünya xalqlarının nağıl qəhrəmanlarının iştirakı ilə “Cırtan”, “Turpun nağılı”, “Qoçaq Əhməd”, “Qırmızı Papaq”, “Cik-Cik xanım”, “Ələddin”, “Quşcuğaz”, “Göyçək Fatma”, “Məlikməmməd” və başqa tamaşalar nümayiş olunur.

Beynəlxalq Kuklaçılar Gününün uşaq kitabxanalarında da qeyd olunması məqsəduyğundur. Çünki bu bayram məhz uşaqlarla bağlıdır. Bu günlə əlaqədar sərgi təşkil edilməlidir. Sərgi aşağıdakı başlıq altında təşkil edilə bilər: “Ay uzunsaç, qaragöz, ağıllı kuklam mənim...”

Sərgidə milli və başqa kuklaları, əgər mümkün olmasa, onların şəkillərini nümayiş etdirmək olar:

Azərbaycan Dövlət Kukla Teatrının kuklları

Kukla və kuklaçılar haqqında deyimlərdən də istifadə etmək olar. Bir neçə belə nümunə təqdim edirik:

Kuklaçının səsi sadəcə insan səsi olmamalıdır, o, peyğəmbər səsi kimi dözməyə və qalib gəlməyə kömək etməlidir.

U.Folkner,
yazıçı

İnsan kukladan nə ilə fərqlənir? Oyun bitdikdən sonra onu da, eynən kukla kimi qutusuna qoyurlar.

*Mina Fudzi,
aktrisa*

Tamaşa bitdikdən sonra kuklaçılar gedir, sınımış kuklaları isə tullayırlar.

*D.Solo,
yazıçı, siyasətçi*

Beynəlxalq Kuklaçılar Günü münasibətilə kiçik yaşlı oxucular üçün səhnəcik təşkil etmək məqsədüuyğundur. Tədbirdə öncə sözləri Cahangir Məmmədovun, musiqisi Ağabacı Rzayevanın olan “Ay uzunsaç, qaragöz, ağıllı kuklam mənim” mahnısı uşaqların ifasında səsləndirilir.

Ay uzunsaç, qaragöz,
Ağıllı kuklam mənim!
Gəl “Əlifba” oxuyaq,
Sən şagird ol, mən müəllim.

Bir de görüm “A”,
Ay gözəl kukla!
Yoxsa səninlə
Danışmaram ha...
Atam almış mənimçin,
Rəngli qələm və dəftər.
Kitabımda var budur
Gözəl-gözəl şəkillər.

Ağzını aç sən,
Söylə can vətən!...

Nə tənbel qızsan,
Niyə dinmirsən?

Oxumağı, yazmağı,
Öyrənmişəm bacımdan.
Dərsə gedəndə mən “beş”
Alacağam hər zaman.

Asan bir hərfi
Sən bilmirsən ki;
İncimə, kukla,
Alırsan “iki”...

Daha sonra rus yazıçısı Aleksey Tolstoyun Karlo Kollodinin “Pinokionun macəraları. Taxta kuklanın tarixçəsi” adlı nağılı əsasında qələmə aldığı “Qızıl açar və ya Buratinonun macəraları” povest-nağılı balacaların ifasında səhnələşdirilir.

Beynəlxalq Uşaq Kitabı Günü

Hər il aprelin 2-si Beynəlxalq Uşaq Kitabı Günü (International Childrens Book Day) qeyd olunur. Uşaq ədəbiyyatı gününün məhz aprelin 2-də keçirilməsinin maraqlı tarixçəsi var. Belə ki, məşhur nağılçı Hans Xristian Andersen məhz bu gündə - 1809-cu il aprelin 2-də anadan olmuşdur.

Beynəlxalq Uşaq Kitabı Günü H.X.Andersenin doğum günündə qeyd olunması təklifini alman yazıçısı Yella Lepman irəli sürmüşdür. 1967-ci ildə Beynəlxalq Uşaq Kitablari Şurası tərəfindən Danimarka yazıçısı, uşaqların sevimlisi H.X.Andersenin dünyaya gəldiyi gün – aprelin 2-si Beynəlxalq

Uşaq Kitabı Günü kimi təsis edilmişdir. Bu tarix cəmiyyətin diqqətini uşaq ədəbiyyatına, onun problemlərinə cəlb etmək üçün təsis edilmişdir. F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası da 2012-ci ildən Beynəlxalq Uşaq Kitabı Şurasının (İBBY) üzvüdür. Kitabxana hər il Milli Uşaq Kitabı Sərgisi təşkil etməklə Azərbaycanda çap olunan uşaq ədəbiyyatı nümunələri ilə oxucuları tanış edir.

Bu əlamətdar günlə bağlı uşaq kitabxanalarında tədbirlərin keçirilməsi çox vacibdir.

Hər şeydən əvvəl kitabxanada Beynəlxalq Uşaq Ədəbiyyatı Günü ilə əlaqədar sərgi təşkil olunmalıdır. Sərgi üçün başlıq nümunələrini təqdim edirik: “Uşaqlar üçün yazmaq, gələcəyin insanını tərbiyə etmək deməkdir”; “Kamil vətəndaş yetişdirməyin birinci şərti yaxşı uşaq ədəbiyyatının mütləsidir”, “Çörək bədəni, kitab ağılı qidalandırır”; “Kitab ən yaxşı dostdur”. Sərgidə görkəmli Azərbaycan, rus, dünya yazıçılarının uşaqlar üçün yazdıqları əsərlərini nümayiş etdirmək lazımdır. Bundan başqa, görkəmli şəxsiyyətlərin uşaq ədəbiyyatı, uşaq mütləsi haqqında söylədikləri sitatlardan, aforizmlərdən istifadə etmək lazımdır. Aşağıda belə nümunələr verilir:

Ən faydalı kitablar, düşünməyə məcbur edənlərdir.

T.Parker,

Amerika yazıçısı

Hər şeyi oxumaq lazım deyil, yalnız ruhunda yaranmış suallara cavab verən kitabları oxumaq lazımdır.

L.N.Tolstoy,

rus yazıçısı,

Düşünmədən oxumaq həzm etmədən yeməyə bənzəyir.

E.Bork,

yazıçı, filosof

Yaxşı yazan müəllifləri oxumaqla yaxşı danışmaq vərdisi qazanırsan.

Volter,

fransız yazıçısı, şair, filosof

Uşaqlara nəsihət verməkdənsə, kitab oxuyun.

Q.Oster,

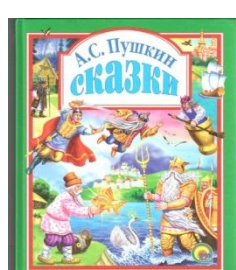
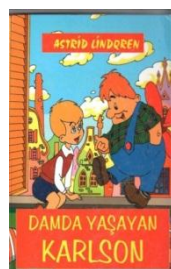
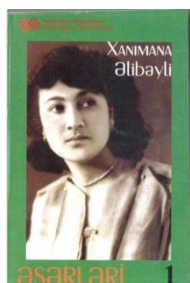
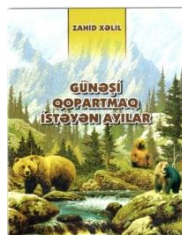
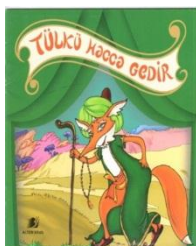
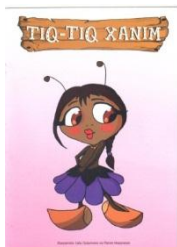
rus yazıçısı

Kitab – ödəniş və minnətdarlıq gözləməyən müəllimdir. Onunla hər dəqiqə, sizə müdrikliyin kəşfini verəcəkdir.

Ə.Nəvai,

özbək şairi

Sərgidə aşağıdakı kitabların nümayiş olunması məqsəduyğundur:

Beynəlxalq Uşaq Kitabı Günü münasibətilə kitabxanalarda oxucular arasında sual-cavab gecəsi keçirmək məqsədəuyğundur. Bununla həm uşaqların milli və dünya uşaq yazıçılarını nə qədər yaxşı tanıdıqlarını aşkara çıxarmaq, həm də onları bu sahədə daha da maarifləndirmək olar. Sual-cavab gecəsində balaca oxuculara verilə biəcək sualları təqdim edirik:

Kitabxanaçı: -Uşaqlar, Azərbaycan uşaq yazıçılarından kimləri tanıyırsınız?

I oxucu: - Rəşid bəy Əfəndiyev, Firidun bəy Köçərli, Soltan Məcid Qənizadə, Mirzə Ələkbər Sabir, Abbas Səhhət, Süleyman Sani Axundov, Abdulla Şaiq...

II oxucu: - Mikayıl Rzaquluzadə, Mir Mehdi Seyidzadə, Mir Cəlal Paşayev, Mirvarid Dilbazi, Qılman İlkin, Hikmət Ziya, Zahid Xəlil, Tofiq Mahmud, Məmməd Aslan, Rafiq Yusifoğlu, Zeynal Cabbarzadə, İlyas Tapdıq, Teymur Elçin, Xanımana Əlibəyli...

Kitabxanaçı: - Başqa xalqların uşaq yazıçılarından kimlərin əsərlərini oxumusunuz?

I oxucu: - A.S.Puşkin, Ş.Perro, V.Qauf, H.X.Andersen, Qrimm qardaşları, D.Defo, A.Lindqren, L.Kerroll, K.S.Lyuis, N.Ostrovski, K.Çukovski, S.Marşak, A.Barto, V.Draqunski, A.Qaydar, N.Nosov və başqaları.

Kitabxanaçı: - Uşaq ədəbiyyatını mütləq edərkən, hansı janrlarda yazılmış əsərlərə üstünlük verirsiniz: nağıl, fantastika, şeir, yoxsa nəsr?

I oxucu: - Mən nağıl janrında olan əsərləri həvəslə oxuyuram. Məsələn: Şarl Perronun “Yatmış gözəl”, “Küllüçə”, Qrimm qardaşlarının “Ağca”, “Bremen musiqiçiləri”,

“Rapunzel”, H.X.Andersenin “Çirkin ördək balası”, “Düyməcik”, “Qalay əsgərcik”, “Qar kraliçası” və s. əsərlər.

Kitabxanaçı: - Milli uşaq yazıçılarımızın hansı əsərlərini sevirsiniz?

I oxucu: - Cəlil Məmmədquluzadənin “İki alma”, Tağı Şahbazi Simurğun “Qayçı” hekayələri, Süleyman Sani Axundovun “Qorxulu nağıllar”ı, Abbas Səhhətin “Vətən”, “Quşlar” şeirləri, Abdulla Şaiqin “Nüşabə”, “Sehrli üzük”, “Zalım padşah və əkinçi”, “Ovçu Məstan” poemaları, “Şələquyruq”, “İgid uşaq”, “Sümsü” və s. hekayələri...

II oxucu: - M.Seyidzadənin “Nərgiz”, “Ayaz”, “Ata məhəbbəti”, “Cırtan”, S.Vurğunun “Ayın əfsanəsi”, “Aslan qayası”, M.Rzaquluzadənin “El gücü”, “Dəli ozan”, “Yaralı göyərçin” əsərləri, M.Dilbazinin “Reyhan”, “Xeyir və Şər” poemaları...

I oxucu: - Azərbaycan uşaq yazıçılarından Z.Cabbarzadənin, X.Əlibəylinin, T.Elçinin, Ə.Əhmədovanın, İ.Tapdığın, Z.Xəlilin, R.Yusifoglunun əsərlərini də sevərək oxuyuruq.

II oxucu:- Müasir Azərbaycan uşaq yazıçılarından S.Nuruqızının, R.Yusifqızının, Q.İsabəylinin,

Ə. Quluzadənin və s. əsərləri də çox xoşuma gəlir.

Beynəlxalq Rəqs Günü

Təqvimdə nisbətən yeni bayramlardan biri də Beynəlxalq Rəqs Günüdür (International (World) Dance Day). 29 aprel peşəkar və ya həvəskar rəqslə məşğul olan, rəqsi sevən hər kəsin bayramıdır. Beynəlxalq Rəqs Günü 1982-ci ildən bəri YUNESKO-nun qərarı ilə qeyd olunmağa başlanmışdır. Bu

gün fransız baletmeysteri Jan Jorj Noverin doğum gününə təsadüf edir. J.J.Nover müasir baletin nəzəriyyəçisi hesab olunur. J.J.Noverin doğum gününün rəqs günü kimi qeyd olunması təklifini balet artisti, xoreoqraf və pedaqoq P.A.Qusev təklif etmişdir.

Dünyanın bir çox ölkələrində olduğu kimi, Azərbaycanda da Beynəlxalq Rəqs Günü təsis olunduğu tarixdən etibarən, ənənəvi olaraq qeyd olunur. Azərbaycanda rəqslərin tarixi olduqca zəngin və qədimdir. Hələ eramızdan 2-3 min il əvvəl, Azərbaycan ərazisində rəqslər insanların həyatında müəyyən yer tutmuşdur. Bu baxımdan, Qobustan qayaüstü rəsmləri arasında “Yallı” oynayan insanların təsviri xüsusi maraq doğurur. Folklor, qədim xalq oyunları, rəqs havaları milli incəsənətimizin qızıl fonduna həmişəlik daxil olmuşdur. “Tərəkəmə”, “Naz eləmə”, “Turacı”, “Uzundərə”, “Qoçəli”, “Heyvagülü”, “Vağzalı” xalq rəqslərinə tamaşa etmək kifayətdir ki, xalqımızın zəngin musiqiyə, köklü adət-ənənəyə malik olduğunu duyasan.

Uşaqlarda estetik zövqün formalaşdırılması, onların arasında milli və dünya xalqlarının rəqslərini təbliğ etmək üçün Beynəlxalq Rəqs Günü ilə əlaqədar kitabxanalarda və təhsil müəssisələrində tədbirlərin keçirilməsi çox yaxşı olar. Uşaq kitabxanalarında bu günlə əlaqədar sərginin qurulması vacibdir. Sərgiyə aşağıdakı başlıqlardan birini seçmək olar: “Vals – bütün rəqslərin başlanğıcı və sonudur”, “Rəqs - özünü musiqidə ifadə etmək imkanındır”, “Rəqs elə özünüifadə formasıdır ki, onu heç kim heç vaxt sizdən ala bilməz”, “Rəqs də həyat kimidir, lakin həyatdan fərqli olaraq, onu yenidən başlaya bilərsən”, “Rəqs - həyat kimidir, dursan, rəqs bitəcək, dayansan, həyat”.

Fotosərgi

Beynəlxalq Rəqs Günü ilə bağlı kitabxanada uşaqların ifasında hazırlanmış milli rəqslərin nümayişi, hər bir rəqs

haqqında onlara qısaca məlumatın verilməsi məqsəduyğudur. Rəqsləri ifa edən uşaqların münisflər heyəti tərəfindən qiymətləndirilməsi və qaliblərin simvolik olaraq mükafatlandırılması yaxşı olar.

Beynəlxalq İnternet Günü

Aprelin 4-ü bütün dünyada Beynəlxalq İnternet Günü kimi qeyd olunur. Bu bayramın dərin, eyni zamanda bir qədər mübahisəli tarixçəsi var. Belə ki, 4 aprel tarixində şagirdlərin və tələbələrin himayəçisi olan və tarixdə ilk “Etymologiae” ensiklopediyasının yaradıcısı sevilyalı Müqəddəs İsidorun ölüm günüdür. Məlumat üçün qeyd edək ki, katolik kilsəsi 1998-ci ildə beynəlxalq internet şəbəkəsini insan bilikləri xəzinəsi adlandırır. Uzun müddət namizədlər arasında seçim edən Vatikan 2000-ci ildə belə qərara gəlib ki, internetin ən yaxşı himayəçisi müqəddəs İsidor ola bilər. Öz qərarını şərh edən II İohann Pavel bildirib ki, insan biliklərinin xəzinəsi internetdir, buna görə də o, bu missiyanı müqəddəs İsidora həvalə edib. Qeyd edək ki, internet himayəçisi ilk dəfə olaraq çarpaz istinad sistemindən istifadə edib. Bu sistem qlobal şəbəkədə istifadə edilən hiper istinadları xatırladır.

Müasir dövrdə internetin insan həyatındakı rolunu nəzərə alaraq, bu günün informasiya texnologiyaları ilə bağlı məlumatların geniş təbliği üçün bir imkan kimi, kitabxanalarda və digər mədəni-maarif müəssisələrində geniş şəkildə qeyd olunması vacibdir.

Bunun üçün öncə sərgilərin təşkil edilməsi lazımdır. Sərgi üçün başlıq nümunələri təqdim edirik: “İnternet - müasir həyatın ayrılmaz hissəsidir”, “İnternet - dünyanı birləşdirən

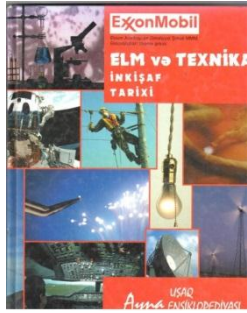
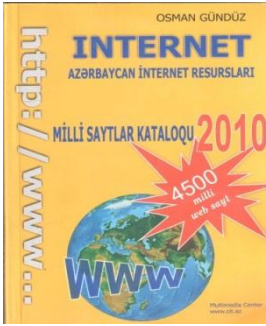
şəbəkə”, “İnternetə çıxış imkanı – insanların təməl hüquqlarından biri hesab olunur” və s.

Fotosərgi

Kitab sərgisi

Internetlə bağlı sitat nümunələri təqdim edirik.

Deyirlər ki, internet məhdudlaşdırır. Lakin hər şey bizim orda nəyi axtarmaq istədiyimizdən asılıdır... Biz hər bir halda öz beynimizin annotasiya olunmuş versiyasının içində oluruq.

Uilyam Gibson,
Amerika yazıçısı

Mən hiss edirəm ki, yeni texnologiyalarda qorxulu nəşə var. Bu, biz ünsiyyətdə olduğumuz zaman yox, tək qaldığımızda özünü göstərir. İnternetə qoşuluruq və artıq özümüz olmuruq... Bu, bizim mənəviyyatımızı dağdır.

İkuo Kameyama,
Tokio Xarici Dillər İnstitutunun rektoru

İnternet toxunduğu hər şeyi dəyişir. O isə hər şeyə toxunur.

Con Ellis,
sənətşünas

Sizin qalib və ya məğlub olmanız məhz informasiyanı necə toplamanızdan və istifadə etməyinizdən asılıdır.

Bill Geyts,
“Microsoft” şirkətinin qurucusu

Beynəlxalq İnternet Günü ilə əlaqədar oxucuları kitabxanadakı elektron resurslar, multimedia zalı, elektron kitabxanadan istifadə qaydaları ilə tanış etmək məqsədilə kitabxanaya dəvət etmək, onlarla əyani söhbət aparmaq olar.

Ümumdünya Kitab və Müəllif Hüquqları Günü

1995-ci il aprelin 23-də Parisdə YUNESKO-nun Baş konfransı keçirilib. Həmin konfransda Ümumdünya Kitab və Müəlliflik Hüququ Günü, həmçinin Uşaq və yeniyetmə ədəbiyyatında dözümlülük ideallarının təbliğinə görə YUNESKO mükafatı təsis edilib. Bu əlamətdar günün aprelin 23-də qeyd olunmasının qərara alınması təsadüfi deyil. Belə ki, 1616-cı ilin bu günü Migel Servantes, Uilyam Şekspir, İnkə

Qorsilaso de la Veqa kimi görkəmli ədiblər dünyalarını dəyişmişlər. Həmçinin 23 aprel Moris Dryumon, Xaldour Laksness, C.Pla və Manuel Mexia Valyoxo kimi şəxsiyyətlərin doğum və ya vəfat tarixidir.

Tamamilə təbiidir ki, YUNESKO bu günü kitablara və müəlliflərə dəyər vermək, insanları, xüsusən gəncləri mütaliədən zövq almaq və bəşəriyyətin sosial və mədəni tərəqqisinə öz əvəzədməz töhfələrini vermiş insanların əməyinə hörmət etməyə çağırmaq məqsədi ilə təsis etmişdir.

Həmin gün qəbul olunmuş qətnamədə bu günlə əlaqədar kitab sərgilərinin və yarmarkalarının keçirilməsi tövsiyə olunur. Hər il bu günlə bağlı tədbirlərin sayı, çeşidi və eyni zamanda təşəbbüslərin sayı artır. Bunların arasında ən populyar olanları – kitab yarmarkaları və sərgiləri, dünya klassiklərinin əsərlərinin ictimai oxusu və müxtəlif mədəni-əyləncəli tədbirlərdir. Bu bayramla əlaqədar daha bir ənənə də mövcuddur. 2001-ci ildən başlayaraq hər ilin bu günü dünyanın kitab paytaxtı adını alan şəhər seçilir (1 il müddətinə). Münsiflər Komitəsinə YUNESKO-nun və 3 beynəlxalq peşəkar kitab nəşri təşkilatı – Beynəlxalq Naşirlər İttifaqı, Kitabxana Assosiasiyaları və Təşkilatlarının Beynəlxalq Federasiyası (IFLA) və Beynəlxalq Kitab Ticarətçiləri Federasiyasının nümayəndələri daxildir.

23 aprel - Ümumdünya Kitab və Müəlliflik Hüququ GünüAzərbaycanda 1997-ci ildən başlayaraq ənənəvi şəkildə qeyd edilir.

Oxucuları kitab və müəlliflik məsələləri ilə yaxından tanış etmək üçün bu günü xüsusi qeyd etmək, təbliğat aparmaq vacibdir.

Təbii ki, bu gün F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasında da xüsusi qeyd olunan bayramlardandır. Respublikamızdakı MKS-lərin uşaq şöbələrində, məktəb, gimnaziya, lisey və digər mədəni-maarif müəssisələrində bu günün qeyd olunması ilə bağlı bir sıra tədbirlərin nümunəsini təqdim edirik.

Öncə sərgilərin təşkil olunması ən vacib tədbirdir. Sərgilər aşağıdakı başlıqlar altında qurula bilər: “Yaxşı kitab yaxşı ünsiyyət deməkdir”, “Mütaliə sənəti – başqasının köməyi ilə düşünmək sənətidir”, “Kitab – insan aqlının ən böyük kəşfidir” və s.

Dahi şəxsiyyətlərin kitab haqqında dedikləri mənalı fikirlərdən, aforizmlərdən də istifadə etmək olar. Məsələn:

Kitab – bütün biliklərin alfa və omeqası, bütün elmlərin başlanğıcıdır.

S.Sveyq,

Avstriya yazıçısı

Yaxşı kitabları birinci dəfə oxuyarkən, yeni dost qazandığımız zaman keçirdiyimiz hissləri keçiririk. Artıq oxunmuş kitabı ikinci dəfə oxumaq – köhnə dostu yenidən görmək kimidir.

Volter,

fransız şairi, filosof

Kitablar arasında, insanlar arasında olduğu kimi, yaxşı və pis mühitə düşə bilərsən.

K.Helvetsi,

fransız filosofu

Kitabı yaradan müəllif, onun taleyini yaradan isə cəmiyyətdir.

V.Hüqo,
fransız yazıçısı

Yaxşı kitabxana – nəhəng sərvətdir.

V.Belinski,
ədəbi tənqidçi

Bu əlamətdar günlə bağlı təşkil olunan kitab sərgisini bir qədər qeyri-ənənəvi qurmaq olar. Bu gün məhz kitab, mütaliə ilə bağlı olduğu və mütaliənin əsas ünvanı da kitabxana olduğu üçün məhz kitabxananın özünə həsr etmək olar. Belə ki, kitabxananın girişində sərgi təşkil etmək, bu sərgidə kitabxananın keçmişini, fəaliyyətini, bu gününü, kitabxanada görülən işləri əks etdirən və şəkillərlə bəzədilmiş bukletlər qoymaq məqsədəuyğundur. Daha sonra kitabxananın xidmət şöbəsinin işçilərinin şəkilləri və adları olan lövhə və onun yanında rəylərin yazılması üçün xüsusi dəftərçə və qələm qoyulur. Balaca oxucular və onların valideynləri, məktəblilər, yeniyetmələr öz rəylərini burada qeyd edirlər. Sonda rəylər ümumiləşdirilir və oxucuların ən çox sevdiyi kitabxanaçı seçilir. Daha sonra oxucuların sevimli kitabxanaçıları ilə görüşü təşkil olunur. Görüşdə kitabxanaçı oxucuları maraqlandıran suallara cavab verir və öz işi haqqında danışır.

Beynəlxalq Yer Günü

Beynəlxalq Yer Günü və ya “Ağac Günü”nün keçirilmə tarixi XIX əsrin 70-ci illərinə təsadüf edir. Senator Heylord

Nelsanın təşəbbüsü ilə keçirilən bu bayramın qeyd edilməsində məqsəd insanların diqqətini ətraf mühitin çirkləndirilməsi və canlı aləmin qorunub saxlanması problemlərinə cəlb etmək idi.

Beynəlxalq Yer Günü ilk dəfə 1970-ci il aprelin 22-də qeyd olunub. 20 milyona yaxın amerikalı müxtəlif tədbirlərdə iştirak edərək hökuməti ekoloji problemləri həll etməyə çağırıb. Həmin vaxtdan etibarən başlanan kütləvi ekoloji hərəkət təbii ehtiyatların qorunmasına və sənaye istehsalı üzərində ekoloji nəzarətlə istiqamətlənib. Məhz XX əsrin 70-ci illərindən etibarən şirkətlər ətraf aləmin mühafizəsinə nə qədər vəsait ayırmaları barədə rəsmi məlumat verməyə başlayıblar.

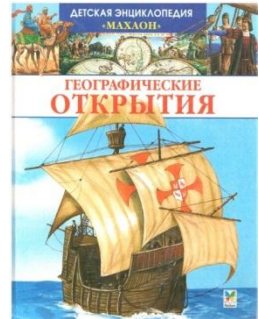
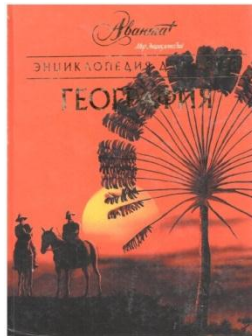
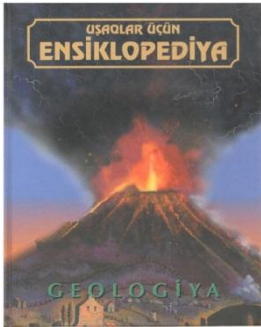
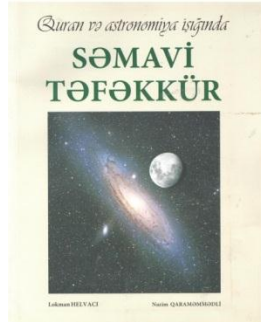
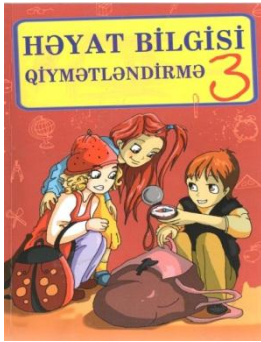
2003-cü ildə Azərbaycan Prezidentinin sərəncamı ilə Bakı şəhərinin Qaradağ rayonu, Salyan və Neftçala rayonlarını əhatə edən Şirvan Milli Parkı, Ağcabədi və Beyləqan rayonlarını əhatə edən Ağgöl Milli Parkı yaradılmışdır.

Bu əlamətdar günün kitabxanalarda və təhsil müəssisələrində qeyd olunması çox əhəmiyyətlidir. Belə ki, yetişməkdə olan məktəbliləri ekologiya məsələləri haqqında maarifləndirmək, onlarda yaşadığımız planetə, anamız təbiətə məhəbbət hissi aşılamaq lazımdır.

Bu günlə bağlı ilk növbədə kitabxanalarda sərgilərin təşkil olunması məqsədəuyğundur. Sərgi aşağıdakı adlarla qurula bilər: “Yer kürəsi – bizim ümumi evimizdir”, “Yer kürəsini dövr etməyə vadar edən qüvvə - sevgidir”, “Səssiz kainatın ən qurtaracağında gözəl melodiyların səsləndiyi planet var. Bu - bizim Yer planetidir”, “Yer kürəsi – bəşər övladının yeganə məskənidir”.

Kitab sərgisi

Beynəlxalq Yer Günü ilə bağlı kitabxanada “Yer – bizim ümumi evimizdir” adlı yuxarı sinif şagirdləri üçün ekoloji tərbiyə üzrə məşğələ keçirmək olar. Məşğələnin keçirilməsində əsas məqsəd ekoloji işarələrdən istifadə etməklə, uşaqlarda təbiətdə davranış qaydaları haqqında bilikləri möhkəmləndirmək, meşənin heyvanların və bitkilərin birgə yaşadığı ərazi olması, ətraf mühitə diqqət və qayğı ilə yanaşmağın vacibliyini çatdırmaqdır. Tədbirin keçirilməsi üçün qlobus, ekoloji işarələr, meşə heyvanlarının (canavar, dovşan və s.) və onların ləpirlərinin şəkilləri lazımdır. Bu məşğələni təcrübəli kitabxanaçı aparmalıdır. Öncə qlobus haqqında məlumat verilir. Bu zaman Teymur Elçinin qlobus haqqında tapmacasını səsləndirmək olar.

Bir qarpızım var cığal,

Üstünə dünya sığar.

Daha sonra qlobus haqqında məlumat verilir. Qlobus Yerin modelidir. Məktəblilərə aşağıdakı sualları ünvanlamaq olar:

- 1) Qlobusda hansı rəngləri görürsünüz?
- 2) Qlobusun üzərində hansı rəng çoxluq təşkil edir?
- 3) Qlobus nəyi təsvir edir?
- 4) Qlobusdan necə istifadə etmək lazımdır? və s.

Daha sonra məktəblilərə Yer planetindəki su hövzələri haqqında suallar verilir: Yerdə neçə okean var? Dənizlərin suyu necədir? Çayların, göllərin, bulaqların suyu necədir? Dənizdə hansı canlılar yaşayır? və s.

Göllə oyun

Bir vaxtlar çox təmiz bir su hövzəsi var idi. Onun suyu o qədər təmiz idi ki, sudakı canlıları görmək olurdu. Günəşli havada isə buludların, ağacların şəkli suda əks olunurdu. Bir

dəfə gölün kənarına istirahət etməyə bir neçə insan gəldi. Onlar ağaclardan bir neçəsini kəsərək tonqal qaladılar, yemək yedilər. Gedərkən həməən əraziyə xeyi zibil, şüşə su qabları və konserv qutuları atıb getdilər. Gölün qonaqları artmağa başladı və hamı özlərindən əvvəlkilər kimi davrandı. Vaxt keçdikcə su azalmağa, zibil isə çoxalmağa başladı. Artıq orada yaşayan canlılar görünmürdü. Göldəki canlılar bulanıq suda yaşamağa çətinlik çəkirdilər. Uşaqlar, kim onlara kömək edə bilər? Biz bu gölə necə kömək edə bilərik? Uşaqlar bu məsələ ilə bağlı öz təkliflərini irəli sürürlər.

Daha sonra müxtəlif vəhşi heyvanların və onların ləpirlərinin şəkilləri monitorda nümayiş etdirilir. Uşaqlara hansı ləpirin hansı heyvana aid olması soruşulur. Ekoloji işarələrlə bağlı da sorğu-sual keçirilir. Doğru cavab verən uşaqlara simvolik hədiyyələr təqdim olunur.

Kitabxanalarda “Təbiətin möcüzələri” adlı fotosəkil müsabiqəsi keçirmək də yaxşı olar. Foto-müsabiqənin keçirilməsində məqsəd yetişməkdə olan nəslin ekoloji maarifləndirilməsi, ekoloji mədəniyyətin artırılmasıdır. Oxucuların təbiət qoynunda çəkdikləri fotolar kitabxanada sərgilənir. Oxucular sərgiyə tamaşa edirlər və xoşlarına gələn fotosəkilin müəllifinin adını və soyadını yazaraq, bunun üçün ayrılmış qutuya atırlar. Günün sonunda səsler sayılır, qalib müəyyən olunur. Qalibə həvəsləndirici mükafat təqdim edilir.

Uşaqlarda bizi əhatə edən təbiətə, mühitə, yaşıllıqlara qayğı hissi aşılamaq üçün yaxınlıqda yerləşən parkı və ya oyun bağçasını təmizləmək üçün gün təşkil etmək olar. Bunun üçün istirahət günlərindən birində əvvəlcədən razılaşdırılmış vaxtda uşaqlar özləri ilə xüsusi sellofan torbalar, əlcəklər götürərək kitabxananın qarşısında toplaşırlar. Sonra təyin olunmuş parka

və ya uşaqların oyun bağçasına gedərək oradakı zibilləri torbalara yığırlar, səliqə-sahman yaradırlar.

Beynəlxalq Dostluq Günü

Beynəlxalq Dostluq Günü (International Day of Friendship) təqvimdəki ən gənc bayramlardandır. 24 aprel 2011-ci ildə BMT-nin qərarı təsis olunmuşdur. Bütün planetin marağında olan bu gün əsasən zorakılığa qarşı olmaqla mədəniyyətlərin dostluğunu nümayiş etdirir. BMT-nin Baş Məclisi Paraqvayın təşəbbüsü ilə iyulun 30-nu Beynəlxalq Dostluq Günü elan etmişdir. Baş Məclis qurumun üzvü olan ölkələrə bu nəcib təşəbbüsü fəal təbliğ etməyi məsləhət bilmişdir. Xalqlar, ölkələr, mədəniyyətlər və ayrı-ayrı şəxslər arasında dostluğun, sülhün təmin olunması uğrunda səylər göstərməyə ruhlandırma biləcəyini nəzərə alan Baş Məclis həmin günü Beynəlxalq Dostluq Günü elan etməyi qərara almışdır. Baş Məclis qurumun üzvü olan bütün ölkələrə Beynəlxalq Dostluq Günü öz adət-ənənələrinə uyğun, o cümlədən maarifləndirmə və ictimaiyyətin məlumatlılığını artırmaq üzrə tədbirlər vasitəsilə lazımı qaydada qeyd etməyi məsləhət görmüşdür.

Beynəlxalq Dostluq Günü münasibətilə bir sıra tədbirlər keçirilə bilər. Öncə kitab sərgisi təşkil etmək məqsədəuyğundur. Sərgi üçün başlıqlar təqdim edirik: “Dost ikinci mən deməkdir”, “Dost dostu tən gərək, tən olmasa gen gərək”, “Dost yaman gündə tanınar”, “Dost mehriban ya bir olar, ya iki...”

Dostluq haqqında görkəmli insanların aforizmlrindn, sitatlarından istifadə etmək olar. Aşağıda nümunələr təqdim edirik:

Yalnız əsl dost z dostunun qüsurlarına dz bilər.

U.Şekspir,
yazıçı

Dost bəla anında tanınar.

Petroni,
yazıçı

Bir düşmən çoxdur, min dost isə azdır.

Rudki,
şair

Hamı ilə dost olanı, mən dostum hesab etmirəm.

Molyer,
yazıçı

Qızılı, od aşkar etdiyi kimi, dostu da zaman z çıxarır.

Menandr,
komedioqraf

İnsan z zn n qədər dəyər verirsə, dostları da ona o qədər dəyər verir.

Siseron,
filosof, siyastçi

Kitabxanalarda v təhsil müəssisələrində Beynəlxalq Dostluq Günü ilə baęlı bir sıra tədbirlər təşkil etmək olar. Belə

tədbirlərin hazırlanmasında əsas məqsəd uşaqlara dostluğun dəyərini izah etmək, dostluqda etibarlı və möhkəm olmaq və s. kimi mənəvi keyfiyyətlərin tərbiyə olunmasıdır. Belə tədbirlər bir neçə mərhələdən ibarət ola bilər.

1. Aparıcı dostluq haqqında qısa çıxış etdikdən sonra ekranda “Dostluq, bu - .... “ sözləri qeyd olunur. Aparıcı tədbirdə iştirak edən hər bir uşaqdan cümləni tamamlamağı xahiş edir. Bu tədbir diskussiya, müzakirə formasında keçir. Hər bir iştirakçı dostluq haqqında fikrini ifadə etdikdən sonra öz fikrini əsaslandırmalıdır. Bu zaman uşaqlar diskussiya edə, bir birlərinin fikirlərinə öz münasibətlərini bildirməyə bilərlər.

2. Daha sonra ekranda “dost”, “yoldaş”, “rəfiqə”, “sirdaş” və s. sözlər yazılır və uşaqlardan bu sözlərin fərqi izah etmələri istənilir.

3. “Əsl dost hansı xüsusiyyətlərə malik olmalıdır” mövzusunda fikir mübadiləsi aparılması məqsəduyğundur.

4. “Ən yaxın dostumun portreti” mövzusunda çıxışlar. Hər bir oxucu ən yaxın dostunun mənəvi portretini təsvir edir.

5. Aparıcı uşaqlara bu suallarla müraciət edir: Dostluğu hansı qaydalara görə qurursunuz?; Dostluqda ən bağışlanmaz hərəkət nəyi hesab edirsiniz? Dostluq hansı səbəblərdən pozula bilər? və s.

Beynəlxalq Günəş Günü

Günəş Yer kürəsinə ən yaxın ulduzdur. Günəş Yer kürəsi üçün nəhəng kosmik enerji mənbəyidir. O, heyvan və bitki aləmi üçün zəruri olan işıq və istiliyi verir, Yer atmosferinin mühüm xüsusiyyətlərini formalaşdırır.

Günəş, bütünlükdə planetimizin ekologiyasını müəyyənləşdirir. Günəş olmasaydı, həyat üçün zəruri olan hava olmazdı, hava – donmuş suların və solğun torpağın ətrafında duru azot okeanına çevrilərdi. Yer sakinləri üçün Günəşin mühüm xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, onun yaxınlığında bizim planetimiz, planetimizdə isə həyat yaranmışdır.

Günəş, külək, dəniz dalğaları və biokütlə bizi daim əhatə edən və istifadəsi asan olan energetik xammaldır. O, radioaktiv tullantıların yaranmasına gətirib çıxarmır və bərpaolunan enerjidir.

Beynəlxalq Günəş Enerjisi Cəmiyyətinin Avropa şöbəsi bərpa olunan enerji mənbələrinin istifadə olunması imkanlarına diqqəti cəlb etmək üçün 1994-cü ildən hər il mayın 3-də könüllü əsasda Beynəlxalq Günəş Gününü qeyd edir.

Bütün Avropa üzrə peşəkarlar və könüllülər, ictimai təşkilatlar və firmalar Günəş enerjisinin imkanlarını nümayiş etdirməklə bağlı müxtəlif tədbirlər keçirirlər.

Beynəlxalq Günəş Günü ilə bağlı kitabxanalarda və məktəblərdə bir sıra tədbirlər keçirilə bilər. Kitabxanalarda öncə sərgilər təşkil olunmalıdır. Sərgi üçün başlıqlar təqdim edirik: “Ay ana, böyüyəndə, Günəş olaram mən də...”; “Günəş – təmənnasız və qarşılıqsız işığı, nurunu bizə bəxş edən ulduz”, “Həyat üçün Günəşə borcluyuq”, “Qoy başımız üstündə daim nur saçsın Günəş!”, “Qoy həmişə günəş olsun!”.

“Qoy həmişə günəş olsun” adlı sərgidə adında günəş sözü olan, astronomiya və folklardan, dünyada sülh haqqında kitablardan istifadə olunur. Sərgi bir neçə gün davam etməlidir. Sərgidə günəş haqqında sitatlardan da istifadə olunur. Sitat nümunələrini təqdim edirik:

Hər bir insanda günəş var. Sadəcə onun parlamasına imkan verilməlidir.

Sokrat,
filosof

Bilin ki, ən nəhəng brilyant - Günəşdir. Xoşbəxtlikdən o, hamı üçün parlayır.

Ç.Çaplin,
Aktyor, rejissor

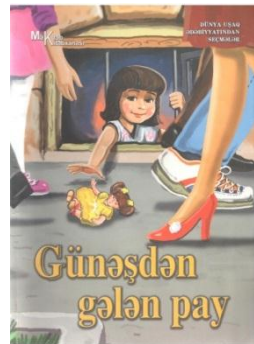
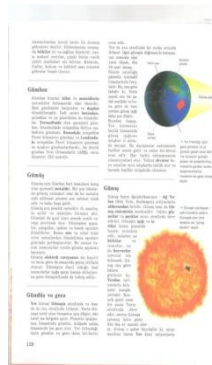
Hələ heç kim Günəşi başqası üçün də işıq saçdığına görə ittiham etməyib.

M.İ.Svetayeva,
şairə

Günəş haqlı, haqsız tanımır. Günəş kimisə qızındırmaq məqsədi ilə işıq saçmır. Özünü tapan insan Günəşə bənzəyir.

Yapon atalar sözü

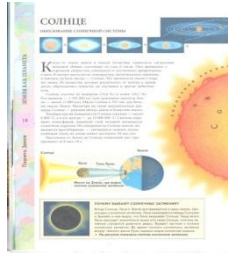
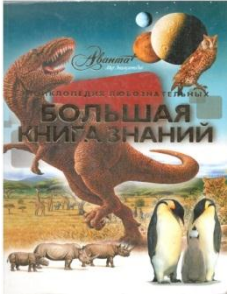
Kitab sərgisi

Günəş Günü ilə bağlı kitabxanada “Beynəlxalq Günəş Günü” adlı bayram keçirmək məqsəduyğun olar. Belə bir günün keçiriləcəyi haqqında öncədən elan verilməlidir.

Uşaqlar zalda öz yerlərini tutduqdan sonra onlar arasında viktorina keçirilə bilər. Viktorinada uşaqlar, adında Günəş olan kitabları sadalamalıdırlar. Daha sonra kitabxanaçı müxtəlif xalqların mifləri, nağılları, əfsanələri əsasında onların Günəşlə bağlı təsəvvürləri haqqında uşaqlara məlumat verir. Bayramın davamında digər kitabxanaçı uşaqlarla günəş haqqında daha

elmi söhbət aparır və Günəş haqqında onlarda təsəvvür formalaşdırır. Aparıcı proqramı Günəş geyimində apararsa, bayram daha maraqlı olar. Sonda uşaqlar onlara sorulan tapmacalara cavab verirlər və hər düzgün cavaba görə Günəş geyimli aparıcı onların üzünə rənglə xətt çəkir. Ən çox xətt qazanan uşağa simvolik hədiyyə verilir. Bayram tədbirinin sonunda uşaqlar musiqisi Hökümə Nəcəfovanın, sözləri isə Xanımana Əlibəylinin olan “Ay ana, böyüyəndə, Günəş olaram mən də” adlı mahnısını birgə oxuyurlar.

Ümumdünya Süd Günü

1 iyun bütün dünyada yalnız uşaqların Beynəlxalq Müdafiəsi Günü kimi deyil, həm də Ümumdünya Süd Günü (World Milk Day) kimi qeyd olunur. Bu günün devizi - “Uşaqlar, süd için, sağlam olun!” ola bilər.

Bu gün, ilk dəfə 2001-ci ildə BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatının təklifi ilə qeyd olunmuşdur. Həmin gündən bu ənənə dünyanın bir çox ölkələrində geniş yayılmışdır. Bayramın məqsədi – insanlar arasında süd və süd məhsullarının faydalılığının təbliğ olunması, o cümlədən əhalini süd və süd istehsalı ilə bağlı məlumatlandırmaqdır.

Süd məhsullarının faydası çoxdan təsdiq olunmuş bir faktdır. Süd məhsulları mədə şirəsinin ifraz olunmasını stimullaşdırır, bağırsaqların fəaliyyətini və maddələr mübadiləsini yaxşılaşdırır, orqanizm tərəfindən çox tez və asan mənimsənilir. Bundan əlavə, insan orqanizminə düşdükdə, südturşulu bakteriyalar C, B1, B2, B12, D vitaminlərini, hətta təbii antibiotikləri istehsal edir ki, onlar xəstəlikləri törədən mikrobların inkişafını dayandırır və ya onları məhv edir. Süd məhsullarının tərkibində orqanizm üçün vacib olan çoxlu miqdarda kalsium və fosfor mikroelementləri var ki, bu da insanın dişləri və sümüklərinin tərkibinə daxildir. Süd və süd məhsullarının faydalarını sadalamaqla bitməz.

Bəs nə üçün Süd Dünü məhz iyunun 1-də qeyd olunur? Çünki 1 iyun Ümumdünya Süd Günü təsis olunana qədər artıq bir çox ölkələrdə bu bayramın qeyd olunması ənənəsi var idi. Təsədüf belə gətirmişdi ki, bir çox ölkələrdə Süd Günü ya iyunun 1-ə, ya da ona yaxın olan tarixlərə düşürdü. Buna görə də Ümumdünya Süd Günü iyunun 1-də qeyd olunması

qərara alınıb. Artıq 2008-ci ildə dünyanın 40-dan artıq ölkəsində bu bayram qeyd olunurdu.

Ölkəmizdə də Ümumdünya Süd Gününün qeyd olunması ənənəsi yeni başlayır. Bu günün təbliğ olunmasının böyük əhəmiyyəti var. Respublikamız süd və süd məhsullarının istehsalı ənənəsinə malikdir. Düzgün qidalanmaq, süd məhsullarından bol-bol istifadə etmək gələcək nəslin sağlam yetişməsində çox mühüm amildir.

Kitabxanalarda, təhsil müəssisələrində bu əlamətdar günün qeyd olunması çox yaxşı olardı. Süd və süd məhsulları, onların istehsalı, faydaları haqqında uşaqları məlumatlandırmaq üçün sərgi təşkil etmək olar. Sərgi başlıqları kimi aşağıdakıları seçmək olar: “Güclü, ağıllı, cəld olmağımıza görə südə borcluyuq!”, “Süd içək – tez böyüyək, süd içək – sağlam olaq!”, “Biz südü çox sevirik!” və s.

MKS-lərin uşaq şöbələrində, təhsil müəssisələrində süd günü ilə bağlı tədbirlər keçirmək olar. Belə bir orijinal oyun olan “Süd ölkəsi” adlı “Möcüzələr sahəsi” formatında olan oyun keçirmək olar. Oyunun məqsədi və vəzifələri:

- Vacib qida məhsulu olan süd haqqında məktəblilərin məlumatlarını artırmaq;
- Qidalanmağa şüurlu münasibətin formalaşdırılması;
- Öz sağlamlığının qorunmasına laqeyd yanaşmamaq hissinin tərbiyə edilməsi.

Ssenarini sizlərə təqdim edirik:

Lazım olan avadanlıq: hərflər olan dairə; tapşırıqların yazıldığı cədvəl; “Sənin qayğına özündən yaxşı heç kim gəlməyəcək!” yazılmış plakat, prizlər, maqnitofon və musiqili başlıqlar.

Hazırlıq işləri: Oyun üçün sualların və onları müşayiət edən musiqilərin seçilməsi, plakatın, təbil formasında hərflər olan dairənin, tapşırıqlar olan cədvəlin, priz və mükafatların hazırlanması.

Oyunun gedişi

Aparıcı: - Salam, uşaqlar! Bu gün bizim qeyri-adi tədbirimiz var. Tədbirimizin adı – “Süd ölkəsi”dir. Süd dünyadakı möcüzələrdən biri hesab etmək olar. Süd – körpələrin ilk qidasıdır!

İnsan həyatının ilk günlərində süd onun təbii qidasıdır. Körpə süd içərək normal böyüyür və inkişaf edir. Mütəxəssislərin fikirlərinə görə, süd və süd məhsulları uşaqlarla yanaşı, böyüklərin də qida rasionuna daxil edilməlidir. Bu qiymətli məhsul 200-dən çox müxtəlif qiymətli komponentlərə malikdir: zülal, yağ, süd şəkəri, mineral duzlar, vitaminlər və s. Yarım litr süd böyük insanın gündəlik tələbatı olan zülalın 30%-ni, yağın 25%-ni, kalsium və fosforun 75%-ni, B və D vitaminlərinin 30%-ni, A, B, C vitaminlərinin 15%-ni ödəyir.

Beləliklə, görürsünüz ki, süd həqiqətən çox qiymətli məhsuldur.

Daha sonra aparıcı qonaqları təqdim edir və oyunun qaydalarını diqqətə çatdırır.

Oyunun mərhələləri: 3 tur, final, tamaşaçılarla oyun və superoyun. Hər bir turda üç oyunçu iştirak edir.

“O” sektoru – xallar yanır və oyun növbəti oyunçuya keçir.

“Şans” sektoru – istənilən hərfi açmağa icazə verilir.

“Dosta zəng” sektoru – tamaşaçılara müraciət etmək olar (oyunçulara deyil).

“Priz” sektoru – prizdən imtina edib oyuna davam etmək və ya prizi götürüb tamaşaçıların yanına qayıtmaq olar.

I – seçmə tur

Aparıcı: - Oyunçuların ilk üçlüyünü seçmək üçün, mən südün faydalı xüsusiyyətləri haqqında tapmacalar deyəcəyəm. Məlumdur ki, qida kimi yalnız inək südündən istifadə edilmir. Digər heyvanların da südü tamdəyərli qidadır.

1. Saqqalı var, qoca deyil,
Buynuzu var, öküz deyil,
Sağılır, amma inək deyil,

(Keçi)

2. Qozbel heyvanam,
Uşaqların sevimlisiyəm.

(Dəvə)

3. Yayın cırhacırında da
Kürkümü çıxarmıram.

(Qoyun)

Oyunçuların ilk üçlüyünün təqdimatı.

I Tur

Tapşırıq: Bu içki qarışıq qıçqırmadan - süd turşusu və spirt – alınır və onu maya əsasında hazırlayırlar. Asan həzm olunur, ağırlıq hissi vermir, tez doydurur, sərinləşdirici, yüngül tonuslaşdırıcı və müalicəvi təsiri var. Xəstəlikdən sağalmaqda olan, qanazlığı, iştahsızlığı olanlar üçün xüsusilə faydalıdır.

Yaşlı, artıq çəkili, şəkərli diabetdən, böyrək və ürək xəstəliklərindən əziyyət çəkənlərə məsləhət görülür. Bu içkinin adını deyin.

(Kefir)

II Seçmə tur

Aparıcı: - İkinci oyunçu üçlüyünü seçirik. Tapmacaları tapın:

1. Turp kimi hər tərəfi sarıdır,
Oyuqları nə qədər çox olsa,
Bir o qədər faydalıdır.

(Pendir)

2. Süddən nə alınır,
Azca düşün, taparsan

(Yağ)

3. Aytənin əlində
Stəkanda qış,
Gülşənin əlində
Çöp üzərində qış..

(Dondurma)

Oyunçuların ikinci üçlüyünün təqdimatı.

III Tur

Bu süd məhsulu demək olar ki, bütün müalicəvi menyularda vardır. Süd zülalının və südün digər tərkib

hissələrinin konsentratı hər yaşdan olan insanlara faydalıdır. Vərəm, sümük sınıqlarında, raxitdə və digər xəstəliklərdə bu məhsul əvəzedilməzdir. Bu faydalı və dadlı məhsul ürək, böyrək xəstəliklərində də faydalıdır. Onun adını deyin.

(Kəsmik)

III Seçmə tur

Aparıcı: - Bizim orqanizmimizə südün faydasını tapmacalar vasitəsilə tapın. Üçüncü oyunçu üçlüyünü seçək.

1. Onları nə əkmirlər, nə səpmirlər. Onlar özləri yetişir. (Saçlar).

2. İki göl ətrafında qamış bitir (Kirpiklər).

3. Biz yeyirik – onlar işləyir. Biz yemirik – onlar dincəlir.

Biz onları təmizləmirik – onlar xəstələnir **(Dişlər)**.

Üçüncü oyunçu üçlüyünün təqdimatı.

III Tur

Tapşırıq: Bu məhsulda çoxlu yağ var, ona görə də onu iştahsız və həzmi pis olan, qanazlığından əziyyət çəkən xəstələrə məsləhət görürlər. Onda A və E vitaminləri, həmçinin B qrupundan bəzi vitaminlər var. Onun adını deyin.

(Xama)

Tamaşaçılarla oyun: Bu, qatığın bir növüdür. Onun mayasının tərkibinə iki müxtəlif süd turşusu bakteriyaları daxildir: bolqar çöpü və termofik streptokok. Bu məhsulun

vətəni – Bolqarıstandır. Deyirlər ki, məhz bu məhsulu çox istifadə edən bolqarlar 100 yaşa kimi yaşayırlar. Bu məhsulun adını deyin.

(Yoqurt)

Final

Finalçıların təqdim olunması.

Tapşırıq: Çiy süd turşumasın deyə, biz onu qaynadırıq. Qaynatdığımız zaman isə bir çox faydalı maddələr dağılır və südün dadı dəyişilir. Çiy və qaynadılmış südün dadını müqayisə edin. Südün xarab olmasına səbəb olan mikrobların südə zərər vurmada xaric edilməsi üçün böyük fransız alimi Lui Paster çox ağıllı bir üsul təklif etmişdir. Süd 20 saniyə ərzində 78 dərəcəyədək qızdırılır. Bu zaman 99,9% mikroblar məhv olur. Qalanları isə zərərsiz olur, südün faydalı xüsusiyyətləri isə qorunub saxlanılır. Südün faydalı xüsusiyyətlərinin saxlanmasının bu üsulunun adını deyin.

(Pasterizasiya)

Superoyun:

Tapşırıq: İnek yağı təmiz yağ hesab olunur. Onda zülal yoxdur. Kərə yağı görmə üçün çox vacib olan A vitamini ilə zəngindir. Çörəyi yağla birləşdirməyi ilk dəfə polşalı alim düşünmüşdür. O yalnız astronom yox, həm də həkim olub. Bu alim xəstələrə üzərinə kərə yağı çəkilməmiş çörək verməyi tövsiyə edib. Çünki, o vaxtlar Polşada yayılmış taun xəstəliyində yağ çəkilməmiş çörəyi yaxşı dərman hesab edirdi. Doğrudur, bu üsul taundan xilas etmədi, lakin çörəklə kərə yağının uğurlu

birləşməsi insanların çox xoşuna gəldi və bu gün də onlar yağ-çörək yeməkdə davam edir. Bu alimin adını deyin.

(Kopernik)

Aparıcı: Ümid edirəm ki, südün nə qədər möcüzəli nemət olduğunu anladınız. Onda orqanizmin inkişafı və sağlamlığı üçün vacib olan çoxlu vitaminlər, qiymətli mikroelementlər, zülal var. Onların bəziləri zərərli mikrobları saxlayır ki, bu da xəstəliklərin inkişafının qarşısını alır. Sağlam olmaq istəyirsinizsə, süd için! Süd və süd məhsulları çox faydalıdır. Onlar həm də çox ləzzətlidir.

Beynəlxalq Şokolad Günü

Hər il iyulun 11-də dünyanın şokoladsevərləri Ümumdünya Şokolad Günü qeyd edirlər (World Chocolate Day). Bu gün ilk dəfə 1995-ci ildə Fransada qeyd edilib. Tez bir zamanda məşhurluq qazanaraq, Almaniya, İtaliya, İsveçrə və digər Avropa ölkələrində, eləcə də Avropadan kənarında keçirilməyə başlanılıb. Şokoladın və şokolad ağacının vətəni Mərkəzi və Cənubi Amerikadır.

Belə hesab olunur ki, ilk dəfə şokoladı asteklər hazırlayıblar və “şokolad” astek sözü olub mənası “acı su” kimi tərcümə olunur. Onu “Tanrıların qidası” hesab edirmişlər. Avropada “qara qızıl” kimi tanınması isə ispanlara məxsusdur. Şokoladın tarixi 3000 il əvvəlki dövrə aid edilən nemətlər sırasına daxildir. Təxminən bizim eramızdan 1500 il əvvəl Meksika körfəzi sahillərində yerləşən Amerikada yeni sivilizasiya meydana gəldi. Onların mədəniyyətlərindən bizə çox az məqamlar məlumdur. Yalnız irəli sürülən fikirlərə əsasən,

məhz “kakao” sözü ilk dəfə onlar tərəfindən dildə “kakava” kimi tələffüz edilərək, meydana gəlib.

Dünyada sevgi rəmzi kimi tanınan ilk şirniyyat şokoladdır. Şokoladın tərkibindəki fenamin maddəsi, insanda sevgi hissi yaradır. Şokolad A, B, C, D, E vitaminləri, kalium, kalsium və natriumla zəngindir. Gün ərzində iki şokolad yemək, arterial təzyiqin aşağı düşməsinə səbəb olur. Kakao və şokolad antiseptik xüsusiyyətlərə malik olub, dişləri də bir çox zərərlərdən qoruyur. Dünyada ən çox şokolad yeyən ölkə sakinləri İsveçrədir. Belə ki, hesablamalara əsasən hər sakinə il ərzində 10 kq şokolad düşür.

Şokoladın müxtəlif çeşidləri var: qara, ağ, südlü, müxtəlif əlavələrlə və s. O, həm də müxtəlif desertlərin, şirniyyatların əsas komponentlərindəndir. Bu qida məhsulu müasir insanın rasionuna möhkəm şəkildə daxil olmuşdur. Şokolad sualtında işləyənlərin, kosmonavtların, alpinistlərin qidasına mütləq daxil olunur.

Şübhəsiz ki, şokoladı ən çox sevənlər həm də uşaqlardır. Bu əlamətdar günlə bağlı kitabxanalarda və təhsil müəssisələrində maraqlı tədbirlər təşkil etmək olar.

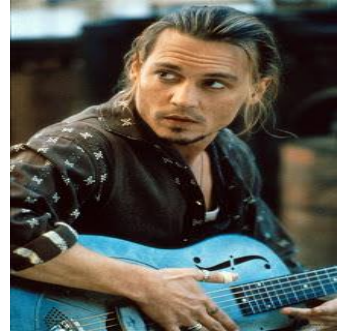
“Biz şokoladı sevirik” adlı bayram tədbiri təşkil olunur. Kitabxanaçı uşaqlara şokoladın mənşəyi, istehsalı, bu bayramın yaranması haqqında məlumat verir. Daha sonra şokolad haqqında maraqlı faktların yer aldığı slayd nümayiş olunur. Slaydda şokolad haqqında az bilinən faktlar rəngarəng şəkillərin müşayiəti ilə oxuculara təqdim olunur:

1. Şokolada qoyulmuş ilk heykəl 1 iyul 2009-cu ildə RF, Vladimir vilayətinin Pokrov şəhərində açılmışdır.

2. Şokolad haqqında ilk kitab 1609-cu ildə Meksikada meydana gəlmişdir. O, “**Libro en el cual se trata del chocolate**” – “Şokolad haqqında hər şeyin olduğu kitab” adlanırdı.

3. Coan Xerrisin “Şokolad” romanı əsasında rejissor Lasse Xalstrom eyniadlı film çəkmişdir. Filmdə baş rollarda Jülyet Binoş, Conni Depp və Cudi Denç oynamışlar.

4. Uşaqlar üçün məşhur ingilis yazıçısı Roald Dalın “Çarli və şokolad” fabriki adlı povesti çox maraqlıdır. Bu maraqlı povest yoxsul ailədən olan Çarli Baket adlı oğlanın hamı və özü üçün də təəccüblü şəkildə Villi Vonk adlı qeyri-adi xasiyyətli şokolad maqnatının varisi olmasından və onun macərələrindən bəhs edir.

5. Hər il İtaliyanın Peruca şəhərində Şokolad festivalı keçirilir.

6. Almaniyanın Baden-Baden şəhərinin 45 km-liyində Şokolandiya adlı “ölkə” yaranıb. Parkda qurulan bu nağıl-şəhərdə hər gün əsl şokolad şouları qurulur. Burada hər il 3 milyondan çox insan qonaq olur.

7. Şokoladdan moda nümayişlərində də istifadə olunur. Parisdə, Nyu-Yorkda dizaynerlər şokoladdan hazırlanmış əl işlərini nümayiş etdirmişlər.

Beynəlxalq Nöqtə Günü

15 sentyabr Beynəlxalq Nöqtə Günü kimi qeyd olunur. Həmin gün hər bir insan, böyük də, uşaq da özünün istedadlı və bənzərsiz olduğuna inanmağa borcludur. Bu bayramın tarixi ingilis rəssamı Piter Q.Reynoldsun 2003-cü ildə yazdığı “Nöqtə” kitabı ilə bağlıdır. Bu kitabda şəkil çəkməyi bacarmayan balaca qız haqqında danışılır. Daha doğrusu, ona elə gəlir ki, şəkil çəkə bilmir. Rəsm dərində Vaşti sadəcə nöqtələyirdi. Lakin Vaştinin müəlliməsi ondan çəkdiyi nöqtənin altına imzasını qoymasını xahiş edir və həmin kağızı gözəl çərçivəyə salaraq divardan asır. “Mən daha yaxşı çəkə bilərəm” – deyər Vaşti qərara gəlir və məlum olur ki, bu döğrudən də belədir.

“Nöqtə” kitabı çoxlu mükafatlar alır, Çikaqo kitabxanasının versiyası üzrə ilin kitabı seçilir və bir çox dillərə tərcümə olunur. 2009-cu ildə müəllim Terri Şey ilk dəfə Nöqtə Gününi qeyd edir. O gündən başlayaraq Beynəlxalq Nöqtə Günü hər il qeyd olunur.

Nöqtə qoymaq cümləyə, fikrə, hər hansı bir şeyə son vermək deməkdir. Bu bayramın məğzi ondan ibarətdir ki, nöqtə bir çox işlərin, hadisələrin, sürprizlərin, kəşflərin başlanğıcı ola bilər. Balaca Vişnunun həyatındakı kimi...

Bu günün ən böyük əhəmiyyəti insanlarda, xüsusilə uşaqlarda öz bacarıqlarına, istedadlarına inam hissi yaratmaqdır. Hər kəsin məhz bu gündə kiçik bir nöqtədən, öz nöqtəsindən böyük işlərə başlaya biləcəyini simvolizə edir.

Kitabxanalarda Beynəlxalq Nöqtə günü ilə bağlı rəsm müsabiqəsi keçirilə bilər. Bunun üçün uşaqlara onların hər birinin öz nöqtələrini çəkmələri tapşırılır. Bu nöqtələr adi nöqtələr olmur. Balacalar onları öz fantaziyalarına uyğun şəkildə bəzəyə, bu nöqtələri istədikləri şəkildə çəkə bilərlər.

Müxtəlif nöqtə şəkillərinin sərgisi:

Kitabxanalarda uşaqlarla durğu işarələri haqqında sual-cavab gecəsi keçirmək olar. Öncə kitabxanaçı durğu işarələri, onların rolu və əhəmiyyəti haqqında uşaqlara qısaca məlumat verir. Daha sonra müxtəlif durğu işarələrinin şəklini göstərərək,

onların nəyə yaradığını, hansı hallarda işləndiyini uşaqlardan soruşur.

Beynəlxalq Dəniz Günü

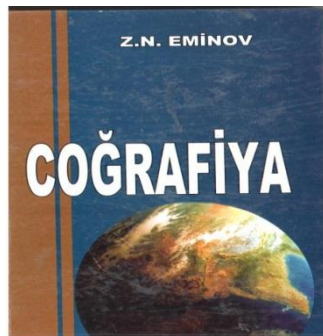
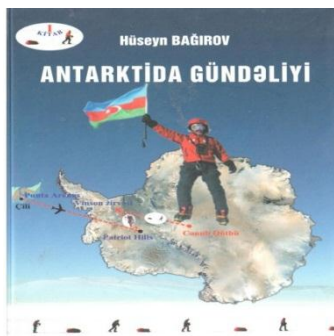
Ümumdünya Dəniz Günü BMT-nin təşəbbüsü ilə qeyd olunur (sentyabr ayının axıncı həftəsi). 1978-ci ildən Beynəlxalq Dəniz Təşkilatı (BDT) “Ümumdünya Dəniz Günü”nü qeyd edir. 1977-ci ilin noyabrında keçirilmiş Hökumətlərarası Dəniz Təşkilatı Assambleyasının 10-cu sessiyasında qərara alınmış Ümumdünya Dəniz Günü 1978-ci ildən qeyd olunur. 1980-ci ilə kimi bu gün 17 martda qeyd olunurdu.

Bu günün tarixi hər bir dövlət üçün həmin ölkənin Beynəlxalq Təşkilatdakı üzvləri tərəfindən təyin olunur. Azərbaycanda isə bu tarix 29 sentyabra təsadüf edir. Bu gün ictimaiyyətin diqqəti gəmiçiliyə və dənizlərin mühafizəsinə cəlb olunur. Bu bayramın keçirilməsinin məqsədi bütün dünyada ictimaiyyətin, hökumət və özəl strukturların diqqətini dənizlərin və onların bioresurslarının qorunmasına cəlb etməkdir. Ənənəvi olaraq, Dəniz Günü dənizlərin və okeanların insanlar üçün əhəmiyyətindən, sualtı dünya sərvətlərindən və həmçinin hər bir Yer planeti sakininin onun qorunması üçün nə edə biləcəyindən bəhs edən müsabiqə, festival formasında keçirilir. Adətən ictimai təşkilatlar bu bayramı dənizlərin qorunması, çimərliklərin təmizlənməsi üçün mitinqlərin və yürüşlərin keçirilməsi ilə qeyd edirlər.

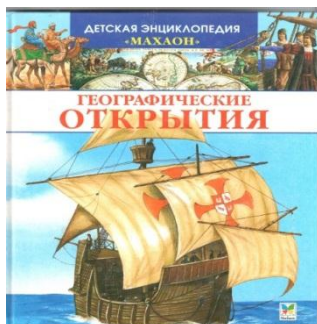
Beynəlxalq Dəniz Günü ilə əlaqədar kitab sərgisi qurulmalıdır. Sərgini aşağıdakı başlıqlar altında qurmaq olar: “Mənə dəniz verin, o tənha qalıb”, “Dənizdə bir aləm olur,

günəş qalxanda sulardan”, “Dəniz ləpəsiz olmaz”, “Mən bilmirəm hansı gündür dənizin ad günü, Odur ki, təbrikə gəlirəm, ömrün hər günü” və s.

Kitab sərgisi:

Dəniz günü ilə bağlı uşaqlar arasında viktorina keçirmək

olar. Viktorina üçün əyləncəli sualları və onlara cavabları təqdim edirik:

1. Dənizlərin tufanı (köpəkbalığı)
2. Dənizlərin otu (yosunlar)
3. Müqəddəs dəniz (Baykal dənizi)

4. Adları rənglərdən ibarət olan dənizlər (Ağ, Qara, Sarı və Qırmızı dənizlər)
5. Daş adı ilə adlandırılan dəniz (Mərmərə dənizi)
6. Dünyadakı ən böyük dəniz (Filippin dənizi)
7. Dünyadakı ən kiçik dəniz (Azov dənizi)
8. Dünyadakı ən duzlu dəniz (Ölü dəniz (İsrail) Assal gölündən (Cibuti, Afrika) dünyadakı ən duzlu su hövzəsidir)

Dəniz günündə dənizə həsr olunmuş şeir müsabiqəsi keçirmək olar. Tədbiri aparıcı giriş sözü ilə açır və ölkəmizin sərvətlərindən biri olan Xəzər dənizi haqqında ümumi məlumat verir. Daha sonra ədəbiyyatımızda? poeziyamızda dəniz mövzusunda, Xəzərə həsr olunmuş əsərlərdən, mahnılardan söhbət açır. Xalq şairi Rəsul Rzanın dənizə həsr olunmuş şeiri təqdim olunur:

Göydə bulud oynayanda,
Həm o yanda, həm bu yanda,
Dalğaların qaynayanda,
Mən sənə heyranam, dəniz!

Havanın sərxoşluğunda,
Aydınlığın xoşluğunda,
Gecələrin boşluğunda
Nə gözəlsən, sonam dəniz!
Duyğu coşub, ürək dolub,
Könül eşqinlə qovrulub.
Nə xoşdur bir fanar olub
Yollarında yanam, dəniz!

Mən çoxdan vurğunam sənə
Böyük arzum budur yenə:

Dönüm bir göy göyərçinə
Sahilinə qonam, dəniz!

Mən səndən olmaram bezar
Mənim böyük bir eşqim var.
Sənətkar duyduğun yazar
Anam dəniz! Anam dəniz!

Tədbirdə iştirak edən oxucular, məktəblilər də dəniz mövzusunda şeirlər səsləndirirlər.

Beynəlxalq Cizgi Filmləri Günü

Beynəlxalq Cizgi Filmləri Günü (International Animation Day), 2002-ci ildə ilk cizgi filmləri texnologiyasının ictimaiyyətə təqdimatının 110 illiyi münasibətilə Beynəlxalq Animasiya Kinosu Assosiasiyasının (The International Animated Film Association, ASIFA) Fransa şöbəsinin təşəbbüsü ilə təsis olunub və hər il oktyabrın 28-də qeyd olunur. Bu əlamətdar gündə - 28 oktyabr 1892-ci ildə Parisdə rəssam və ixtiraçı Emil Reyno tamaşaçıları yeni, o zamana qədər heç kimi görmədiyi tamaşaya – “optik teatra” dəvət edir. İstedadlı ixtiraçı özünün hərəkət edən şəkilləri nümayiş etdirən praksinoskop aparatını ilk dəfə açıq şəkildə nümayiş etdirmişdir. Biz indi bu hadisəni müasir cizgi filmlərinin timsalı adlandırırıq və məhz bu tarix hal-hazırda animasiya kinosu dövrünün başlanğıcı hesab olunur. Bir çox ölkələrdə bayram tədbirləri təyin olunmuş vaxtdan bir neçə gün əvvəl başlayır. Beynəlxalq Cizgi Filmləri Günü öncəsi dünyanın hər

yerindən animasiya kinosu peşəkarları və həvəskarları öz filmlərinin proqramlarını bir-birləri ilə bölüşür və bu hadisəni bütün il gözləyən tamaşaçılar üçün əsərlərinin ilk nümayişini təşkil edirlər. Hal-hazırda cizgi filmlərinin belə seansları artıq dünyanın 104 ölkəsində keçirilir.

Beynəlxalq Cizgi Filmləri Günü münasibətilə kitabxanada “Cizgi filmlərinin sehrlı dünyası” adlı sərgi təşkil etmək olar. Sərgidə milli, sovet və Disney cizgi filmlərinin qəhrəmanlarının şəkilləri, disklər, cizgi filmləri haqqında kitab və broşuralar nümayiş olunur. Daha sonra milli cizgi filmlərinin nümayişini keçirmək məqsədəuyğundur. Bu tədbir bir həftə müddətində davam edə bilər. Öncə kitabxanaçı cizgi filmlərinin, daha sonra isə milli cizgi filmlərimizin yaranma və inkişaf tarixi haqqında qısaca məlumat verir.

Uşaqlar arasında cizgi filmləri ilə bağlı viktorinalar, sual-cavablar keçirmək olar. Bu viktorinalarda onlara sevimli cizgi film qəhrəmanları, cizgi filmlərinin musiqiləri, cizgi filmləri kimi hazırlanmış nağıllar, bədii əsərlər və s. haqqında suallar verilir.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat:

2016-cı il üçün əlamətdar və tarixi günlər təqvimi

İnternet səhifələrində : [www. google.com](http://www.google.com)

Uşaqların marağ dünyasında əlamətdar tarixi günlər

(metodik vəsait)

**Kompyuter yığıcı
və dizayn:**

Tərənə Hacıyeva

Ünvan: AZ-1022 Bakı şəh., S.Vurğun küç.88;

E-mail: childlibbaku@yahoo.com

[URL:www.clb.az](http://www.clb.az)

F.Köçərli adına Respublika

Uşaq Kitabxanasında

çap olunmuşdur.

Sifariş:

Çapa imzalanmışdır:

Tirajı:

Pulsuz